

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра адміністрування податків**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Податкове консультування із майнового оподаткування
фізичних осіб»**

Здобувач вищої освіти II курсу,
групи ОМПз-23-1,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»,
ОПП «Податкове консультування»

(підпис)

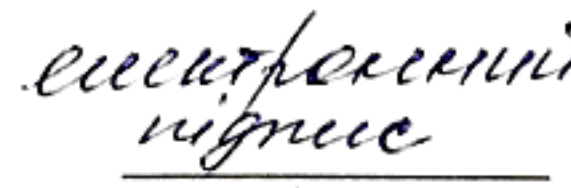
Макаренко Надія
Юріївна

Науковий керівник

(підпис)

Скоромцова Тетяна
Олександрівна,
к.е.н., доцент

Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)

Ізмайлов
Ярослав Олексійович,
д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри адміністрування податків, протокол
від «24» 01 2025 № 9

Завідувач кафедри
адміністрування податків

(підпис)

Іванишина О.С.,
к.е.н., доцент

Реєстрація № 8 20.01.2025 Яруш
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 26.12.2024 [підпис]
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 48/с/4 06.02.2025 [підпис]
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [підпис] Л.М. Кашпур
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: електронний Я.О. Ізмайлов
підпис (ініціали, прізвище)
(підпис)

[підпис] О.С. Іванишина
(підпис) (ініціали, прізвище)

[підпис] Т.В. Тучак
(підпис) (ініціали, прізвище)

Секретар комісії: Яруш М.В. Яруш

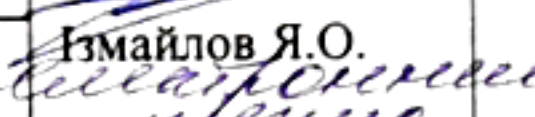
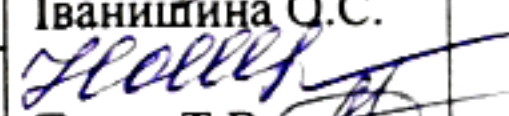
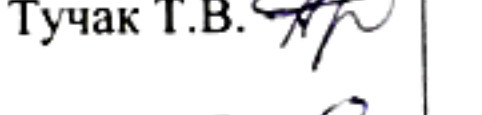
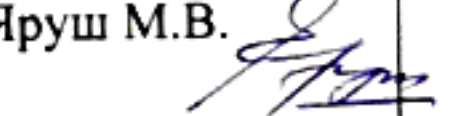
БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
------------------	-------------------------	--------------------------	----------	---

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ

1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	30		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	9		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	49		

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ

1. Доповідь	від 0 до 10	7		Кашпур Л.М.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	3		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	12		Ізмайлов Я.О.
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	7		Іванишина О.С.
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	29		Тучак Т.В.
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	78		Яруш М.В.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
78	C	4 (добре)	06.02. 2025	Кашпур Л.М. Ізмайлов Я.О. Іванишина О.С. Тучак Т.В. Яруш М.В.

ПРАВИЛА ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНОК ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра адміністрування податків
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджую
Завідувач кафедри

 Іванишина О.С.

« 22 » 12 2023

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти

Макаренко Надії Юріївни

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Податкове консультування із майнового оподаткування фізичних осіб»

2. Затверджена наказом ректора від 20.12.2023 № 1700, з внесенням змін наказом від 10.10.2024 № 1517.

3. Строк здачі закінченої роботи – 23.12.2024

4. Цільова установка

Метою дипломної роботи є обґрунтування та визначення напрямів вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб.

Об'єктом дослідження виступає податкове консультування фізичних осіб.

Предметом дослідження є майнове оподаткування фізичних осіб.

Вихідні дані до роботи сучасні наукові праці українських, зарубіжних науковців, статті в періодичних виданнях з проблематики податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб.

5. Перелік графічного матеріалу – 52 сторінки, 1 таблицю, 17 рисунків, список використаних джерел з 28 найменувань, 4 додатки.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

Розділ 1. Теоретико-методичні засади податкового консультування із оподаткування фізичних осіб

1.1. Інституційно-правові засади забезпечення податкового консультування осіб щодо майнового оподаткування

1.2. Організаційно-методичні основи проведення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування

Розділ 2. Аналіз та оцінка практики надання податкових консультацій із оподаткування фізичних осіб

2.1. Аналіз практики здійснення податкового консультування із оподаткування фізичних осіб

2.2. Оцінка тенденцій розвитку податкового консультування оподаткування фізичних осіб

Розділ 3. Проблемні аспекти податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб та напрями його удосконалення

3.1. Основні проблемні аспекти здійснення податкового консультування з оподаткування фізичних осіб

3.2. Напрями вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів	
		За планом	Фактично
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи та написання заяви на її затвердження	11.11.23	11.11.23
2.	Отримання завдання наукового керівника для виконання кваліфікаційної роботи	22.12.23	22.12.23
3.	Узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	01.03.24	01.03.24
4.	Підготовка I розділу дипломної роботи та подання її керівнику	20.05.24	20.05.24
5.	Підготовка II розділу дипломної роботи та подання її керівнику	02.09.24	02.09.24
6.	Підготовка III розділу дипломної роботи та подання її керівнику	25.11.24	25.11.24
7.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	23.12.24	23.12.24
8.	Отримання відгуку наукового керівника	26.12.24	26.12.24
9.	Перевірка роботи в системі антиплагіат	08-09.01.25	08-09.01.25
10.	Отримання зовнішньої рецензії	15.01.25	15.01.25
11.	Отримання допуску зав.кафедри до захисту	17.01.25	17.01.25
12.	Попередній захист роботи	20-21.01.25	20-21.01.25
13.	Захист дипломної роботи	05-06.02.25	05-06.02.25

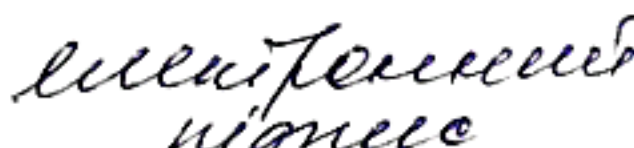
Дата видачі завдання « 22 » грудня 2023

8. Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

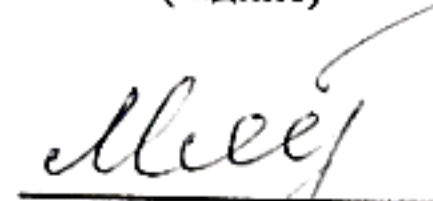
Скоромцова
(прізвище, ініціали)

9. Керівник освітньо-професійної програми

(підпис)

Ізмайлов Я.
(прізвище, ініціали)

10. Завдання до виконання отримав
здобувач вищої освіти

(підпис)

Макаренко
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

«Податкове консультування із майнового оподаткування фізичних осіб»

Мета роботи – є обґрунтування та визначення напрямів вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб.

Завданнями роботи є:

- дослідити інституційно-правові засади забезпечення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування;
- проаналізувати організаційно-методичні основи проведення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування;
- провести аналіз практики здійснення податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб суб'єктами надання таких послуг;
- здійснити оцінку тенденцій розвитку податкового консультування майнового оподаткування фізичних осіб у вітчизняній практиці;
- обґрунтувати недоліки та визначити напрями вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб.

Предметом дослідження є майнове оподаткування фізичних осіб.

Об'єктом дослідження виступає податкове консультування фізичних осіб.

За результатами дослідження сформульовані рекомендації щодо вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб.

Одержані результати можуть бути використані під час викладання навчального курсу «Організація і методика податкового консультування» та для оцінки подальших наукових розробках з досліджуваної проблематики.

Дипломна робота містить 52 сторінки, 1 таблицю, 17 рисунків, список використаних джерел з 28 найменувань, 4 додатки.

Ключові слова: податкове консультування, консультант з податків і зборів; майнове оподаткування; місцеві податки; транспортний податок; плата за землю; єдиний податок; податок на майно; туристичний збір.

Рік виконання дипломної роботи – 2024.

Рік захисту роботи – 2025.

ANNOTATION

«Tax consulting on property taxation of individuals»

The purpose of the work is to substantiate and identify areas for improving the organisational and legal regulation of tax consulting on property taxation of individuals.

The objectives of the study are as follows:

- to study the institutional and legal framework for providing tax advice to individuals on property taxation;
- to analyse the organisational and methodological framework for providing tax advice to individuals on property taxation;
- to analyse the practice of providing tax advice on property taxation of individuals by the entities providing such services;
- to assess the trends in the development of tax consulting on property taxation of individuals in domestic practice;
- to substantiate the shortcomings and identify the areas for improvement of the organisational and legal regulation of tax consulting on property taxation of individuals.

The subject of the study is property taxation of individuals.

The object of the study is tax consulting of individuals.

Based on the results of the study, the author formulates recommendations for improving the organisational and legal regulation of tax consulting on property taxation of individuals.

The obtained results can be used in teaching the course 'Organisation and Methods of Tax Consulting' and for assessing further scientific developments on the studied issues.

The thesis consists of 52 pages, 1 table, 17 figures, a list of 28 references, 4 appendices.

Keywords: tax consulting, consultant on taxes and fees; property taxation; local taxes; transport tax; land payment; single tax; property tax; tourist tax.

Year of completion of the thesis - 2024.

Year of thesis defence - 2025.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ІЗ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1.1. Інституційно-правові засади забезпечення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування

1.2. Організаційно-методичні основи проведення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ПРАКТИКИ НАДАННЯ ПОДАТКОВИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ ІЗ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

2.1. Аналіз практики здійснення податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб

2.2. Оцінка тенденцій розвитку податкового консультування майнового оподаткування фізичних осіб

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ІЗ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

3.1. Основні проблемні аспекти здійснення податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб

3.2. Напрями вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Адміністративно-фінансова реформа, яка відбулася в Україні у 2015 року внесла зміни у оподаткування майна, що наразі консолідувався у три податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плату за землю та транспортний податок.

Наразі система майнового оподаткування формується сукупністю цих податків, які безпосередньо пов'язані з наявністю рухомого чи нерухомого майна. Тому, усі відносини, що виникають у сфері адміністрування цих податків, регламентовано Податковим кодексом України.

Нормами ПКУ передбачено, що податки, які належать до місцевих, і в першу чергу майнові, є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. Вони встановлюються відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених ПКУ.

Тому, саме вдале поєднання податкового управління та виконання функцій і завдань, що покладені на органи місцевого самоврядування, є вагомим механізмом функціонування і розвитку місцевого самоврядування та місцевого оподаткування.

Тому у питанні ефективного адміністрування майнового оподаткуванням важливого значення набувають організаційно-правові дії держави та органів місцевого самоврядування в напрямку підвищення рівня податкової культури і дисципліни сплати цих податків.

Одним із інноваційних підходів є розвиток надання консультаційних податкових послуг, особливо серед фізичних осіб, оскільки, найбільший відсоток майнових податків сплачують саме вони. Тому, в умовах останніх подій у державі, окупації окремих територій України російською федерацією, внесення змін до ПКУ в т.ч. і до майнових податків, надання податкового роз'яснення для них є наразі найбільш актуальним питанням.

Тому, обґрунтування проблематики податкового консультування майнового оподаткування фізичних осіб та визначення напрямів його удосконалення є актуальним дослідженням.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі.

Проблемами ефективного адміністрування майнових податків розглядалися багатьма вітчизняними авторами. Значний внесок у дослідження проблем майнового оподаткування зробили провідні українські вчені фінансової науки Андрущенко В.Л., Крисоватий А.І., К.І. Швабій та ряд інш., що досліджували як вітчизняний, так і світовий досвід оподаткування майна. Переваги та недоліки майнового оподаткування в Україні знайшли своє відображення у дослідженнях Габрись О.О., Шолкової Т.А., Яреми Я.Р., Гнатенко О.Г., Малініна Н.М., Попадюк Н. та інших. В наукових працях авторів наголошувалося на те, що одним із основних недоліків в адмініструванні майнових податків є недостатньо висока культура та податкова дисципліна фізичних осіб – платників податків з майна. Тому, в умовах фінансової децентралізації територіальних громад України особлива увага має приділятися податковому консультуванню фізичних осіб – власників майна. Питанням теорії та практики податкового консалтингу присвячені праці таких вітчизняних вчених як А. Воронкова, Т. Тучак, Ф. Ткачик, І. Безпалько, Ю. Панура та ряду інших науковців і практиків. Проте, податкове консультування з майнового оподаткування, особливо з фізичних осіб, залишається мало досліджуваним, що звичайно потребує узагальнення теоретичних та методичних основ податкового консультування, що стане підґрунтям для розробки науково-теоретичних напрямів підвищення ефективності адміністрування майнових податків.

Метою дослідження є обґрунтування та визначення напрямів вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб.

Відповідно до мети для проведення дослідження та написання роботи сформульовано такі завдання:

- дослідити інституційно-правові засади забезпечення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування;

- проаналізувати організаційно-методичні основи проведення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування;
- провести аналіз практики здійснення податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб суб'єктами надання таких послуг;
- здійснити оцінку тенденцій розвитку податкового консультування майнового оподаткування фізичних осіб у вітчизняній практиці;
- обґрунтувати недоліки та визначити напрями вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб.

Об'єктом дослідження виступає податкове консультування фізичних осіб.

Предметом дослідження є майнове оподаткування фізичних осіб.

Базою дослідження є законодавчі та нормативні акти; матеріали науково-практичних конференцій; монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних і зарубіжних авторів; офіційні статистичні дані Міністерств і відомств України; практика здійснення податкового консультування фізичних осіб основними суб'єктами надання податкових послуг: ДПС України та вітчизняні фірми та компанії, що наділені правом надання послуг, в т.ч. і у податковій сфері.

Методологічною основою дослідження є об'єктивність і взаємозв'язок теорії з практикою. В роботі застосовано такі методи як: наукової абстракції, аналізу і синтезу, індукції та дедукції, порівняння, групування, аналогії, систематизації. Метод наукової абстракції був використаний при проведенні систематизації теоретичних підходів до дослідження організаційно-методичних засад забезпечення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування (пп. 1.1. та 1.2); системно-структурний аналіз економічних процесів та явищ (при дослідженні аналізу практики здійснення податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб суб'єктами надання таких послуг(пп.2.1 та 2.2.); абстрактно-логічний і причинно-наслідкових зв'язків (для обґрунтування недоліків та напрямів

вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб) .

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних напрямів удосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб в Україні, які можуть бути використані у лекційних матеріалах з дисципліни «Податкове консультування» та при проведенні наукових досліджень з цієї тематики.

Структура і обсяг роботи: структура дипломної роботи містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота містить 52 сторінки, 1 таблицю, 17 рисунків, список використаних літературних джерел з 28 найменувань, 4 додатки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ІЗ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1.1. Інституційно-правові засади забезпечення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування

Податки є головним важелем для забезпечення стабільних джерел надходжень до державного та місцевих бюджетів та регулятором економічних процесів у країні. Вагому роль у структурі податків, які зараховуються до бюджетів громад, має група майнових податків, які обумовлені їх економічним змістом. Достатність фінансових ресурсів дає можливість органам місцевого самоврядування (далі – ОМС) виконувати покладені на них функції та створювати економічну базу для стратегій розвитку регіону, реалізації регіональних та місцевих соціально-економічних програм.

Міжнародні практики, що вже сформували основні принципи організації оподаткування майна найбільш раціональним способом, свідчать, що майнові податки є результативним джерелом наповнення місцевих бюджетів. У зарубіжних країнах їх питома вага в структурі доходів бюджетів коливається від 30% до 70% і тому вони є не лише стабільним джерелом надходжень, а й важливим економічним регулятором розвитку територій.

Право встановлювати місцеві податки та збори закріплено статтею 143 Конституції України за органами місцевого самоврядування[1]. Так, відповідно до п. 24 ч. 1 ст. 26 «Закону про місцеве самоврядування» ці питання вирішуються виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради[2].

Конкретний перелік податків та зборів, які входять до складу доходів загального фонду бюджетів об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ), що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, визначені статтями 64 та 691 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ)[3].

Адміністративно-фінансова реформа, яка відбулася в Україні у 2015 року внесла зміни у оподаткування майна, що наразі консолідувався у три податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плату за землю та транспортний податок.

Наразі система майнового оподаткування формується сукупністю цих податків і які безпосередньо пов'язані з наявністю рухомого чи нерухомого майна. Тому, усі відносини, що виникають у сфері адміністрування цих податків, регламентовано Податковим кодексом України (далі – ПКУ)[4]. Тобто, будь-які питання щодо оподаткування регулюються лише ПКУ і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України. Виняток становлять лише закони, які містять положення виключно щодо внесення змін до ПКУ та/або положення, які встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства.

Нормами ПКУ передбачено, що податки, які належать до місцевих, і в першу чергу майнові, є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. Вони встановлюються відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених ПКУ.

Тому, саме вдале поєднання податкового управління та виконання функцій і завдань, що покладені на органи місцевого самоврядування, є вагомим механізмом функціонування і розвитку місцевого самоврядування та місцевого оподаткування. А підвищення ролі майнових податків та збільшення їх частки у складі доходів об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) є одним із основних напрямів зміцнення місцевих бюджетів та розширення фінансової децентралізації територіальних громад України[5.].

Саме майнові податки є одними з найпотужніших і вагомих джерел доходів у всіх країнах світу і є стабільним джерелом надходжень до місцевих бюджетів та важливим економічним регулятором країни[6].

Багато вітчизняних та зарубіжних науковців та експертів з питань вивчення майнового оподаткування, його переваги зводять до таких ключових аспектів:

По-перше - створено інститут майнового оподаткування, який є важливою підсистемою, так званих, податкових систем економік добробуту. Так, у розвинених країнах світу ресурсно-майнової податки сплачуються у різноманітних формах і мають назву «податки на багатство»[7]. Ці податки дають змогу не лише накопичувати фінансові ресурси до бюджетів різних рівнів, але й до інших державних централізованих фондів. Вони також слугують інструментом економічного впливу на виробництво, на структуру і динаміку економіки, на розвиток і підтримку соціальної рівноваги в суспільстві.

По-друге. Майнові податки відіграють визначальну роль у наповненні місцевих бюджетів та сприяють задоволенню потреб місцевих громад з багатьох причин. Наприклад, як свідчить досвід зарубіжних країн, база податку на нерухоме майно та земельного податку є відносно мало мобільними, і тому ухилитися від сплати цих податків важко, попри умови щодо різних ставок в різних місцях. Поряд з цим, наприклад, база податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, може бути визначена таким чином аби обмежити навантаження податку на платників з низьким рівнем доходів, дотримуючись принципу платоспроможності та справедливості[8].

По-третє. Майнове оподаткування може стимулювати власниа для звільнення від майна, яке не використовується в процесі господарської діяльності або ж існує як акумулювання власності, що зумовлює іммобілізацію обігового капіталу[8].

Таким чином, основними перевагами оподаткування майна з точки зору фіскального значення, можна вважати забезпечення постійних надходжень до місцевих бюджетів для виконання органами ОТГ своїх функцій. Що до соціального впливу, то майнові податки, будучи формою розподілу та перерозподілу національного доходу, використовується ще і як важливе додаткове джерело збалансування бюджетів без збільшення податкового навантаження на соціально незабезпечені верстви населення. Як зазначає автор Попадюк Н, зокрема вони:

- «стимулюють власників майна ефективніше використовувати наявні активи, або ж передавати їх більш ефективним власникам, а це змушує до підвищення ефективності його використання;

- забезпечують місцевий бюджет стабільними податковими надходженнями;

- майнові податки не вразливі до незаконної оптимізації і непрямо, але ефективно обкладають тіньові доходи їх власників, що є наразі актуальним для України;

- при спробі уникнення від сплати майнового податку або виникнення податкового боргу, завжди є об'єкт податкової застави, на який можна накласти адміністративний арешт або здійснити його продаж і отримати кошти для погашення податкового боргу;

- є передбачуваними для платників;

- нараховуються та справляються у спосіб, що практично унеможливорює корупцію та інші зловживання з майном»[9]

Отже, майнові надходження є важливим інструментом для посилення фінансової бази місцевого самоврядування та відіграють важливу роль у вирішенні соціальних проблем та піднесенні рівня добробуту населення ОТГ.

Тому у питанні ефективного адміністрування майнового оподаткування важливого значення набувають організаційно-правові дії держави та органів місцевого самоврядування в напрямку підвищення рівня податкової культури сплати цих податків.

Одним із інноваційних підходів є розвиток надання консультаційних податкових послуг, особливо серед фізичних осіб, оскільки, найбільший відсоток майнових податків сплачують саме вони. А в умовах мінливості податкового законодавства, саме для фізичних осіб, спосіб надання податкового роз'яснення є наразі актуальним питанням.

Тому, організація консультативної чи роз'яснювальної роботи є важливим елементом адміністрування податків. Слід зазначити, що податкове консультування як один із напрямів податкового адміністрування є

у всіх країнах світу. Тому, Розділом II «Адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів)» Податкового кодексу України главою 3 «Податкові консультації»[4], визначені норми, що встановлюють порядок надання податкових консультацій та наслідки їх застосування учасниками податкових правовідносин.

Інституційно-правові засади податкового консультування юридичних та фізичних осіб щодо майнового оподаткування в Україні забезпечуються суб'єктами публічного та приватного права. Особами публічного права виступають державні органи влади, і в першу чергу, Державна податкова служба України (далі - ДПСУ). Особами приватного права є фізичні та юридичні особи, що наділені правом надання консалтингових послуг, в тому числі і з податкового консультування.

Діяльність суб'єктів публічного права регулюється відповідними нормативно-правовими документами, а основним законодавчим актом є Податковий кодекс України. Здійснення податкового консультування регулюється статтею 52 пункту 52.1 ПКУ[4], якою встановлено, що «...за зверненням платників податків контролюючі органи надають їм безоплатно індивідуальні податкові консультації з питань практичного застосування окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи»[4]. Індивідуальна податкова консультація носить суцільно індивідуальний характер і за вибором платника може надаватися в усній або письмовій формі. Індивідуальна податкова консультація, надана в письмовій формі, реєструється в єдиній базі індивідуальних податкових консультацій та розміщується на офіційному веб-сайті ДПС України.

Після періодичного узагальнення індивідуальних податкових консультацій, аналізу обставини, що свідчать про неоднозначність окремих норм податкового законодавства вони підлягають оприлюдненню на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади – ДПСУ.

В межах здійснення консультативно-інформаційної роботи органами податкової служби передбачено надання також певного переліку послуг для юридичних та фізичних осіб, зокрема:

- надання податкових роз'яснень за зверненням платників;
- надання відповідей на письмові запити платників;
- проведення семінарів, тренінгів для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з питань використання норм митного і податкового законодавства;
- надання інформації щодо інших питань та організація зворотнього зв'язку з платниками податків тощо.

Суб'єктами приватного права, як зазначалося раніше, є фізичні та юридичні особи, які наділені правом надання консультативних послуг, в т.ч. і податкового консультування. Наразі в Україні таким правом наділені аудиторські, юридичні, адвокатські та ряд інших осіб господарської діяльності, які у своїй діяльності керуються цивільно-правовими відносинами та обумовлені правами Виконавця та Замовника врегульованих Договором між ними. Основними нормативними актами, на основі яких формуються такі відносини є Цивільний кодекс України[10], Господарський кодекс України[11], Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»[12] та іншими нормативно-правовими документами цивільного права.

Якщо говорити про правові засади надання податкового консультування суб'єктами приватного права, то слід відмітити, що спеціального закону, який би врегульовував дії податкового консультанта та платника податків-клієнта в вітчизняній практиці немає. При цьому клієнту надається цілий спектр податкових послуг, який включає в себе, крім консультацій, підготовку та подання податкових декларацій, надання рекомендацій щодо податкової оптимізації платежів, представлення та захист інтересів клієнта у відносинах з судовими та адміністративними органами, надання інших рекомендацій щодо оподаткування і пов'язаних з цим послуг.

Треба відмітити, що в період ефективного розвитку інституту податкового консультування, в Україні було створено потужну організаційну та проектно-нормативну базу діяльності податкових консультантів.

Так, ще у 2001 році в Україні була створена Спілка податкових консультантів України (далі – СПКУ) як громадської організації, яка добровільно об'єднує інтереси юридичних та фізичних осіб для забезпечення захисту їх прав і свобод, задоволення їх суспільних, податкових, соціальних та інших інтересів.

Створення та діяльність СПКУ мала на меті забезпечення розвитку інституту податкового консультування та захисту законних прав і інтересів як членів СПКУ, так і інших платників податків. Вагомим підґрунтям щодо діяльності Спілки було розробка проекту Закону України «Про податкове консультування в Україні»[13].

В проекті даного документа було визначено зміст податкового консультування, який полягає в здійсненні діяльності з:

- «надання консультаційних послуг фізичним і юридичним особам з питань встановлення та реалізації їх прав і обов'язків як платників податків та застосування податкового законодавства;

- надання рекомендацій щодо визначення бази оподаткування, розрахунку податків і зборів, використання платниками податкових преференцій відповідно до чинного законодавства, дотриманню встановленого порядку нарахування та сплати податків і зборів, розробка варіантів організації системи оподаткування щодо специфіки господарської діяльності як юридичних, так і фізичних осіб;

- інформування платників про зміни в податковому законодавстві та надання роз'яснень щодо практичного використання відповідних законодавчих змін;

- сприяння правильному нарахуванню та повній сплаті податкових зобов'язань, ведення податкового обліку та складання податкової звітності

- представництво та захист інтересів юридичних та фізичних осіб в адміністративних та судових органах, в органах, що здійснюють контроль за нарахуванням та сплатою податків і зборів;

- тощо»[13].

Отже, організаційно-правові засади щодо становлення інституту податкового консультування на засадах приватного права у вітчизняній практиці були створені. Проте, специфіка консультаційної роботи у податковій сфері має свої характерні ознаки і отримати кваліфіковане роз'яснення чи консультацію можна у обмеженого кола спеціалізованих установ, оскільки, більшість з діючих суб'єктів надання консалтингових послуг комплексно підходять до роботи з клієнтом і включають в свій перелік послуг спектр з податкових питань.

Як свідчить аналіз теоретичних засад податкового консультування в Україні щодо діяльності саме сертифікованих податкових консультантів, у більшості прикладів клієнти мусять звертатися за порадою з податкових питань до інших установ.

Наразі для надання консалтингових послуг з питань податків на рівні приватного права в Україні діють як громадські організації, наприклад, Асоціація платників податків України, Спілка податкових консультантів України, так і спеціалізовані установи, які включають у свої послуги податкові питання: Аудиторська палата України, Спілка аудиторів України, Спілка адвокатів України, Українська асоціація сертифікованих бухгалтерів і аудиторів, а також кампанії світового рівня: PricewaterhouseCoopers, Deloitte (Делойт), Ernst & Young (Ернст енд Янг) та KPMG.

Необхідно відмітити, що податкові консультації таких установ і організацій здійснюються спираючись на власний досвід та знання податкового законодавства, не маючи для надання послуг у сфері оподаткування спеціального закону, що дає право проводити таку діяльність, оскільки проект закону про податкове консультування так і не був прийнятим. Проте, податкові консультації здійснюються на методичних

засадах та статтях Податкового кодексу України і інших нормативних актах, що регулюють питання майнового оподаткування.

Таким чином, слід зазначити, що організаційно - правові та інституційні засади щодо становлення, розвитку та діяльності податкового консультування в Україні сформовані у вигляді двох напрямків їх регулювання: на основі дії публічного права і організації надання їх в особі ДПС України та приватного права, суб'єктами якого є установи і організації, що надають консалтингові послуги, в т.ч. і з податкового консультування. Законодавчою основою надання послуг із податкового консультування є ПКУ, інші нормативні документи, що регламентують податкову сферу, а також статутні та договірні документи на право здійснювати таку діяльність.

1.2. Організаційно-методичні основи проведення податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування

Встановлення та закріплення інституту податкового консультування в світлі здійснення податкових реформ викликало необхідність створення методологічних основ проведення податкового консультування, оскільки саме податкові консультації виступають інформаційним та гарантійним інструментами, за посередництвом яких формуються умови для реалізації платником податків його прав та обов'язків у діалозі з державою щодо виконання ним податкового обов'язку.

Багатьма практиками доведено, що партнерська співпраця у податковій сфері «...передбачає добросовісне доведення платниками податків до відома податкових органів усіх, що мають значення для оподаткування, обставин їх господарської діяльності»[14].

В той же час, платники податків мають можливість отримувати від податкових органів ефективне консультування та належне роз'яснення з питань адміністрування податків, їх сплати та розрахунку, а також законні гарантії від переслідування за ймовірні помилки, що були допущені в результаті надання консультацій податковими органами.

Тому, від характеру обраних методологічних засад формування самої податкової консультації та процесу її надання, залежать результати її використання, достовірність та законність тлумачення положень законодавства, рівень всебічності охоплення проблематики, ступінь переконливості, правдивості для платника податків. Це особливо актуально саме для фізичних осіб, оскільки, значна частина з них маючи майнові об'єкти та не маючи обізнаності щодо їх реєстрації та питань оподаткування, несвідомо порушують податкове законодавство щодо оподаткування свого майна.

Тому, організація консультативної (роз'яснювальної) роботи є важливим інструментом податкового адміністрування і який встановлено главою 3 «Податкові консультації»[4], де містяться норми, що визначають порядок надання податкових консультацій, а також наслідки їхнього застосування.

Виходячи з цього, податкове консультування треба розглядати як процес надання відповідними податковими органами консультацій та роз'яснень платникам податків з різних питань застосування податкового законодавства.

Як раніше зазначалося, податкові консультації можуть мати характер індивідуальних і загальних, та можуть надаватися як в усній так і у письмовій формі.

Так, наприклад, індивідуальні консультації, що не потребують додаткового вивчення змісту вимог податкового законодавства, можуть надаватися в усній формі. Такі питання та консультації є переважно стандартними: з переліку необхідних документів, з питань оформлення декларацій, строків та порядку подання звітності та декларацій тощо.

Що стосується загальних консультацій, то вони також мають також усний характер і здійснюються в порядку масово-роз'яснювальної роботи. Це так звані «масові» податкові консультації. Вказана робота проводиться безпосередньо органами податкової служби з метою нагадування платникам про строки виконання їхнього податкового обов'язку, або ж коли вносяться

значні зміни до податкового законодавства тощо. Серед форм «масового» консультування є організація публічних виступів: «круглі столи», «гарячі телефонні лінії», оприлюднення аналітичних оглядів, виступи фахівців у засобах масової інформації - на телебаченні, по радіо, у пресі, мережі Інтернет тощо.

Основним надавачом консультаційних послуг, в тому числі і для фізичних осіб-платників майнових податків, є ДПС України, у структурі якої є спеціальні підрозділи та уповноважені співробітники до функцій яких входять саме надання консультацій з питань застосування податкового законодавства. З цією метою на офіційному сайті ДПС України розміщений інформаційно-довідковий портал «ЗІР»

Цей інформаційний ресурс, створений у межах Електронного Уряду з доступом через будь-яку пошукову систему в інтернет-мережі, у т.ч. у вигляді мобільної версії, мобільних додатків на базі Android та iOS. Завдяки цьому у податкових взаємовідносинах щодо надання консультацій та роз'яснень є можливість одночасного його використання як платниками, так і працівниками структурних підрозділів центрального рівня ДПС та їх територіальних органів, що сприяє отриманню уніфікованих відповідей у будь-який час та зручний спосіб[15].

Механізм його функціонування визначається як інтегрований ресурс у інформаційне середовище органів податкової служби, де вся направленість діяльності ДПС України, як внутрішня так і зовнішня, та всі відповідні алгоритми інформаційно-довідкових ресурсів підтримуються та забезпечуються відповідними інформаційними технологіями.

Інформаційне наповнення та діяльність «ЗІР» здійснюється на основі функціональних повноважень органів ДПС України та з врахуванням наслідків всебічного і ґрунтовного аналізу інформації щодо потреби клієнтів, які звертаються до інформаційного порталу та з метою мінімізації витрат часу платників на спілкування з державою.

Довідкова інформація у Базі знань розміщена у вигляді відповідей на запитання більш ніж за 37 напрямками: ставками податків; глосаріями та довідниками; щоденною добіркою відповідей на двадцять актуальних запитань; податковим календарем, який містить систематизовану інформацію про терміни сплати податків і зборів, платежів, подання звітності до органів ДПС; змінами в податковому законодавстві, з можливістю підписки на отримання таких змін на електронну адресу та інше[15].

Розділи «ЗІР» структуризовані на наступними основними рубриками: «Запитання - відповіді з Базы знань», «Нормативні та інформаційні документи», «Ставки податків і зборів», «Права та обов'язки платників податків», «Останні зміни в законодавстві», «Електронний кабінет платника податків», «Мобільний застосунок - «Моя податкова», «Податковий календар», «20 Актуальних питань» та ряд інших[15].

Рубрика «20 Актуальних питань» містить декілька загальних питань, що стосуються майнового оподаткування (рис. 1.1)

Рис. 1.1. Рубрика «20 Актуальних питань»[15].

Джерело: офіційний сайт ДПС України URL: [https:// tax.gov.ua](https://tax.gov.ua)

Ці питання, відповідно до статті 52 ПКУ[4] відносяться до узагальнюючих податкових консультацій і визначаються як оприлюднення

позиції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо практичного використання окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи[14].

Як зазначалося раніше, основним нормативним документом щодо становлення інституту податкового консультування в Україні є проект Закону України «Про податкове консультування в Україні», яким визначені основні методологічні засади податкового консультування, які полягають у здійсненні наступних видів діяльності:

- «- надання консультаційних послуг фізичним і юридичним особам, незалежно від форм власності та організаційно-правових форм з питань визначення та реалізації їх прав та обов'язків як платників податків і зборів (обов'язкових платежів), застосування законодавства щодо податків і зборів (обов'язкових платежів);

- надання необхідних рекомендацій стосовно визначення бази оподаткування, розрахунку податків і зборів (обов'язкових платежів), використання пільг окремими платниками податків і зборів (обов'язкових платежів) відповідно до чинного законодавства, дотриманню встановленого порядку нарахування та сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), розробці варіантів організації оподаткування стосовно специфіки діяльності юридичних та фізичних осіб;

- інформування їх про зміни в законодавстві щодо податків і зборів (обов'язкових платежів);

- надання роз'яснень відносно практичного застосування відповідних законодавчих та нормативно-правових актів;

- сприяння правильному нарахуванню та повній сплаті податків і зборів (обов'язкових платежів), здійснення моніторингу змін у відповідному законодавстві;

- ведення податкового обліку та складання податкової звітності;

- та інше»[16].

Виходячи із цих таких підходів, автор І. Безпалько, визначає, що методологічно податкове консультування - це процес передачі професійних знань консультанта клієнту, який передбачає роз'яснення та застосування норм чинного податкового законодавства для юридичних та фізичних осіб з урахуванням специфіки їх діяльності з метою прийняття клієнтом зважених і вивірених рішень у сфері оподаткування та їх подальшої реалізації[17].

Тобто, цей процес можна ідентифікувати із системою адміністрування податків, де на кожному етапі здійснюється певний вид діяльності, які в кінцевому рахунку складають ефективний механізм регулювання. (Рис. 1.2)

Рис. 1.2. Алгоритм адміністрування та надання податкових консультацій з майнового оподаткування.

Джерело: складено авторами [18] за даними Державного веб-портал бюджету для громадян.

Так, на першому етапі процесу податкового консультування необхідна ідентифікація майна, реєстрація та облік платника податків, в т.ч. фізичних осіб. Внесення даних про право власності на нерухоме майно до Державного реєстру прав на нерухоме майно здійснюється на засадах Закону України «Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень»[19].

Наразі передбачено два способи внесення інформації про власника до Державного реєстру прав на нерухоме майно через портал Дія або через Центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи) або нотаріуса.

З метою реєстрації та оформлення права власності, фізична особа, згідно з установленими правилами, в залежності від об'єкта і ситуації повинна підготувати наступні документи: заяву, заповнену за встановленою

формою; паспорт та ідентифікаційний код власника нерухомості; технічний паспорт і документи про право власності на об'єкт нерухомості; свідоцтво про право на спадщину (за наявності); рішення суду (для реєстрації на підставі судового рішення); квитанція про оплату держмита[20].

Відповідно до статті 125 та статті 126 Земельного кодексу України право власності на земельну ділянку, а також право на постійне користування та право оренди земельної ділянки виникають з моменту державної реєстрації цих прав[21]. Відповідно до законодавства легкові автомобілів, які є базою та об'єктом оподаткування транспортним податком, Міністерство економіки України щорічно формує перелік таких автомобілів. У 2024 році до нього увійшли 184 моделі таких марок як Aston Martin, Audi, Bentley, BMW, Cadillac, Jaguar, Land Rover, Lexus, Maserati, Mercedes-Benz, Porsche, Rivian, Tesla.

Наступною процедурою податковий консультант має визначати процес ідентифікації фізичної особи як платника податків, оскільки, відповідно до статті 266 пп. 266.1.1 та 266.1.2. ПКУ «...платниками податку є фізичні та юридичні особи та іноземці, які є власниками об'єктів житлової або нежитлової нерухомості, в тому числі її частки, відмінної від земельної ділянки»[4].

Платниками земельного податку, згідно статті 269 та статті 270 ПКУ, є власниками земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі, яким відповідно до закону надані у користування земельні ділянки державної та комунальної власності на правах постійного користування[4].

Транспортний податок – це податок, який сплачують фізичні і юридичні особи - власники автомобілів, вік яких не перевищує 5 років, і вартість складає 375 мінімальних заробітних плат або 2 662 500 грн станом на 2024 рік.

Другим етапом у наданні податкової консультації є послуга з внесення даних про майно платника податків до Державного кадастру майна[29] та згідно із Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну

оціночну діяльність в Україні»[30] воно має бути оцінено, оскільки, згідно ПКУ базою оподаткування є вартісний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Слід відзначити, що податок за нерухоме майно, яке перебуває у власності фізичних осіб, нараховується контролюючим органом (Державна податкова інспекція) на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, та на підставі оригіналів відповідних документів платника податків, зокрема документів на право власності. Тому консультації та роз'яснення щодо нарахування та сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки надаються органами ДПСУ. Проте, якщо таке майно платника податків має певні особливості щодо його оподаткування, то фізична особа може отримати консультацію на інформаційному ресурсі ДПС «ЗІР» та/або звернутися до незалежного податкового консультанта щодо оформлення відповідних особливостей його майнових прав та оподаткування такого майна.

Також слід зазначити, що фізичним особам суми плати за землю нараховують податкові органи за місцем знаходження земельної ділянки, в т.ч. право на яку має фізична особа як власник земельної частки (паю).

У відповідності до статті 42 ПКУ[4] до 1 липня, податкові органи надсилають платнику податків податкове повідомлення-рішення і детальний розрахунок суми податку, з кадастровим номером та площу земельної ділянки, розмір ставки податку та розмір пільги зі сплати (за наявності).

У відповідності до чинного законодавства податок на транспортні засоби нараховується податковими органами за місцем реєстрації транспортного засобу. Повідомлення-рішення фізичні особи про сплату податку отримують поштою. Вичерпний перелік легкових таких автомобілів подає Міністерство економіки України оновлює його щорічно до 1 лютого.

У відповідності до ПКУ фізична особа, у разі незгодженостей щодо оподаткування майна та спірних питань, має право апелювати до податкових

органів або звертатися до судових органів. При цьому, податковий консультант на засадах приватного права, може представляти інтереси свого клієнта у суді.

Таким чином, організаційно-методологічні засади надання податкового консультування фізичних осіб щодо майнового оподаткування, включають діяльність від отримання права на володіння майном і його реєстрації, ідентифікації як платника податків, надання роз'яснень податкового законодавства до супроводження фізичної особи-платника у спірних питаннях з податковими органами та у судах.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ПРАКТИКИ НАДАННЯ ПОДАТКОВИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ ІЗ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

2.1. Аналіз практики здійснення податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб

Повнота і своєчасність податкових надходжень обумовлені не лише рішеннями чи діями платників, але й організаційно-адміністративними факторами отримання своєчасних пояснень та консультацій щодо адміністрування податків. Одним із таких факторів є діяльність з податкового консультування щодо надання уповноваженими податковими органами консультацій фізичним особам з питань податкового законодавства і оподаткування, організації консультативно-роз'яснювальної роботи, яке виступає важливим інструментом у забезпеченні виконання платником податкових зобов'язань.

Податок на нерухоме майно є важливим елементом податкової системи України, що впливає на власників житлової та нежитлової нерухомості, землі та власних транспортних засобів. Тому для власників фізичної особи важливо знати об'єкти оподаткування, ставки податку, порядок його розрахунку та сплати, а також правові нюанси, щоб забезпечити належний рівень підтримки та захисту у виконанні своїх податкових зобов'язань.

Як зазначалося раніше, надавачом послуг з роз'яснення та консультування платників податків, в т.ч. і фізичним особам з майнового оподаткування є Інформаційно-довідковий ресурс «ЗІР» ДПС України.

Робота ЗІР, як раніше зазначалося, направлена на забезпечення громадян і платників податків своєчасною, достовірною і повною довідковою інформацією, яка розміщена у вигляді відповідей на запитання із більш ніж 37 напрямків: ставок податків; глосаріїв та довідників; щоденним підбором відповідей на 20 актуальних запитань; податковим календарем, що містить систематизовану інформацію щодо термінів сплати податків і зборів, платежів, термінів подання податкової звітності; змін у податковому законодавстві, та можливістю підписки на отримання податкових змін на e-адресу та інше.

У ресурсі «ЗІР», можна скористатись переходом у Viber чи Telegram, отримати інформаційно-довідкові послуги від Контакт-центру ДПС, надіслати електронного листа із запитанням або отримати допомогу з використання «ЗІР» від фахівця Контакт-центру ДПС.

З метою отримання роз'яснення як звернутися до контакт-центру на цьому порталі розміщується механізм-алгоритм дій.

На рисунку 2.3 зображений алгоритм звернення до контакт-центру ДПС. (Рис.3)

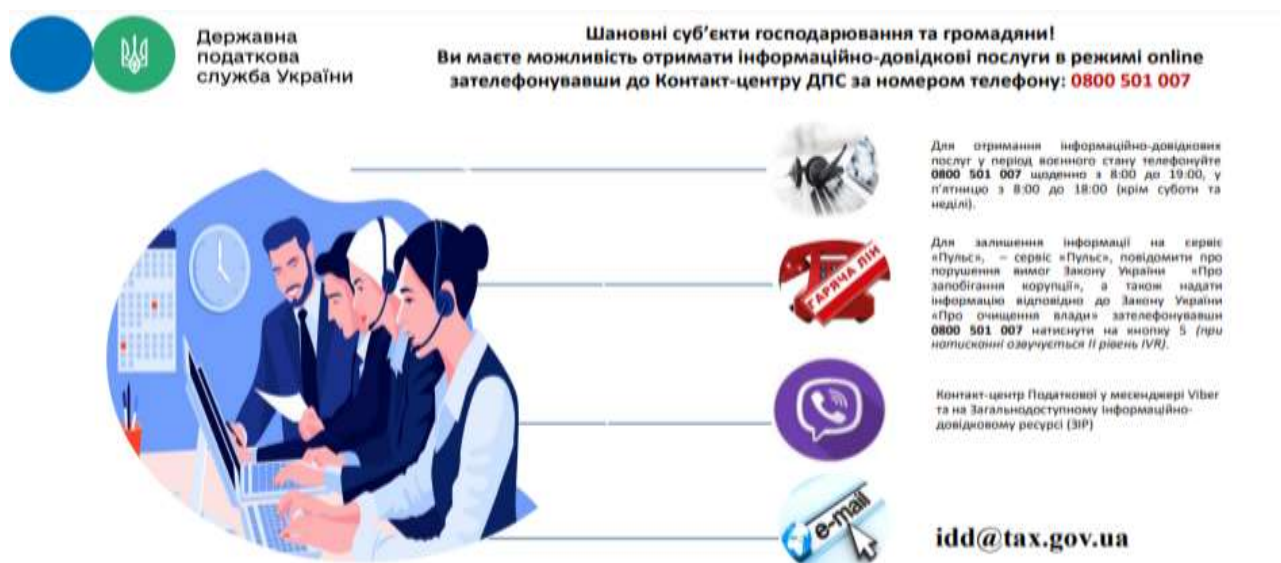

Рис. 2.3. Інформація щодо отримання інформаційно-довідкових послуг засобами телефонного зв'язку.

Джерело: офіційний сайт ДПС України. URL: <https://tax.gov.ua>

Більш детальний опис алгоритму дій платника податків щодо реєстрації і отримання консультацій та роз'яснень в органах публічного права (ДПС України) представлено у Додатку 1.

Аналіз діяльності податкових органів з надання послуг з податкового консультування свідчить про значний обсяг звернень платників податків за інформацією. (Рис. 2.4)

Як видно із даних рисунку лише за неповний 2024 рік (січень-листопад) загальна кількість звернень платників податків і громадян складала майже 966 тисяч з яких майже 80% складають звернення до ресурсу Інформаційного-довідкового департаменту ДПС. При цьому, 12% звернень прийнято до опрацювання структурних підрозділів ДПС, і трохи менше 8% - прийнято звернень регіональними підрозділами ДПС[15].

Найбільше частина платників зверталася за цей період засобами телефонного зв'язку - більше 845 тисяч, майже 116 тисяч разів за консультацією зверталися у інтернет-чатах, а звернень платників податків щодо письмових консультацій налічується 4 554. В цілому інтерактивний ресурс «ЗІР» відвідувало 3 млн 676 тис клієнтів[15].

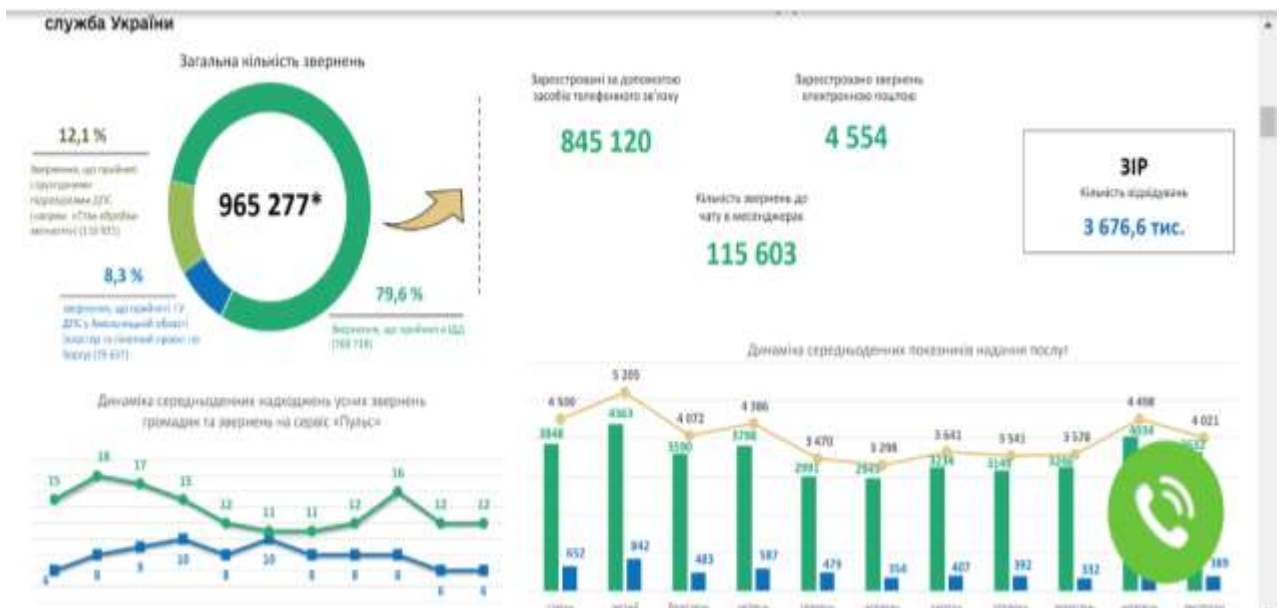

Рис. 2.4. Кількість звернень, що надійшли до контакт-центру ДПС України (січень-листопад 2024)

Джерело: статистичні дані ДПС України[15]. URL: <https://tax.gov.ua>

За структурою інформаційних ресурсів ДПС України найбільше інформаційно-довідкових послуг зафіксовано у контакт-центрі - 965,3 тис., з яких майже 44,0 тис щодо застосування РРО[15]. До Базы знань, яка налічує 16,0 тисяч запитань-відповідей, зверталось майже 3 700, 0 тис відвідувачів[15]. При цьому клієнтами Базы знань були не лише платники податків, але й самі спеціалісти податкових органів, їх регіональних підрозділів. (Рис. 2.5).

Рис. 2.5. Структура інформаційно-роз'яснювальної роботи ДПС України у 2024р.

Джерело: статистичні дані ДПС України[15]. URL: <https://tax.gov.ua>

Як свідчать аналіз даних інформаційно-довідкового ресурсу ДПС України щодо розміщення та надання консультаційно-роз'яснювальних послуг платникам податків у межах публічного права та організаційно-методичного забезпечення, має достатній і актуальний інформаційний ресурс.

З метою розгляду надання консультаційних послуг з майнового оподаткування, проаналізуємо дані статистики Інформаційно-довідкового департаменту ДПС щодо тематики звернень платників податків (Рис.6).

Оскільки ми аналізуємо оподаткування майна фізичних осіб, то дана тематика міститься у розрізі теми щодо податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО), військового збору (далі – ВЗ) та єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ). Як свідчать статистичні дані, розміщені на рисунку 6, до тематики цього сектору у 2024 році зверталися 17,0%[15].

Про тематику звернень можна судити із наступної рубрики контакт-центру ДПС «20 актуальних питань-відповідей».

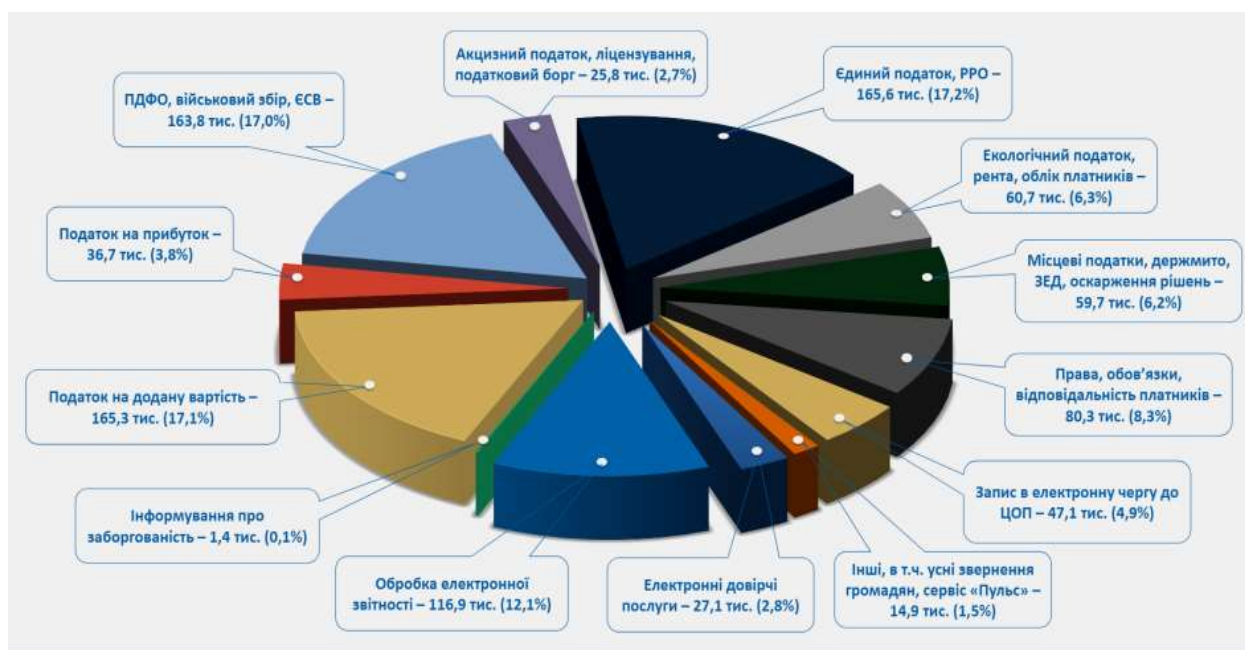

Рис. 2.6. Тематика звернень до контакт-центру ДПС України (січень-листопад 2024)

Про тематику звернень можна судити із наступної рубрики контактного центру ДПС «20 актуальних питань-відповідей».

До 20 актуальних питань внесено такі питання щодо оподаткування майна:

« - до якого контролюючого органу необхідно звернутися ФО власникам декількох об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, розміщених в різних населених пунктах, для проведення звірки?

- який алгоритм дій у разі зміни даних, які вносяться до облікової картки ФО - платника податків (заява за ф. № 5ДР)?»[15].

Отже, аналіз засвідчив, що держава в особі ДПС України є ефективним надавачом консультаційних послуг з питань оподаткування та сучасним інтерактивним високотехнологічним загальнодоступним інформаційно-довідковим ресурсом, яким користуються щорічно майже 1 млн. клієнтів.

Фізичні особи також стикаються з різними питаннями оподаткування, які потребують консультацій з фахівцями з юриспруденції, обліку, аудиту тощо. Консультація у сфері оподаткування фізичних осіб і його майна охоплює широкий спектр питань, включаючи податок на нерухомість та його рух у платника (продаж, оренда, отримання спадщини тощо), надання допомоги у апеляційних справах, у судах тощо. Така індивідуальна консультація надається на приватній основі, на умовах договору і на засадах приватного права.

Отримати консультацію з майнових податків можна у різний спосіб, у різних податкових консультантів залежно від потреб та можливостей платника.

Наразі багато аудиторських, юридичних та іншого спрямування консалтингових компаній пропонують онлайн консультації з податків, що дозволяють отримати допомогу з будь-якої точки світу.

Особисту податкову консультацію можна отримати в режимі зустрічі з відповідальною особою, наприклад, в офісі, що дозволяє детально

обговорити всі питання та отримати індивідуальні рекомендації. Такі індивідуальні консультації здійснюються на платній основі, визначеній у договорі.

Деякі компанії пропонують безкоштовні консультації, що дозволяє отримати первинну інформацію безкоштовно.

На прикладі ТОВ «Юридичний маркетплейс Консультант» можна привести основні питання з якими платник податків може звертатися за наданням податкової консультації-роз'яснення щодо майнових податків[22] Нерухоме майно, відмінне від земної ділянки. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, є обов'язковим платежем, який сплачують власники житлової та нежитлової нерухомості. Він регулюється Податковим кодексом України та місцевими нормативно-правовими актами. Платниками цього податку є фізичні та юридичні особи, які мають у власності нерухоме майно. Об'єктом оподаткування є нерухоме майно, зокрема житлова та нежитлова нерухомість. Житлова нерухомість включає житлові будинки, квартири, садові та дачні будинки. Нежитлова нерухомість включає комерційні приміщення, офіси, склади, гаражі тощо.

Ставки податку на нерухоме майно встановлюються місцевими органами влади та залежать від типу нерухомості, її розташування та площі. Граничні розміри ставок не можуть перевищувати 1,5% від мінімальної заробітної плати за один квадратний метр. Не дивлячись на те, що ставки цього податку встановлюються місцевими органами влади, адміністрування майна регулюється ПКУ[4]. Консультація допоможе визначити, які ставки податку застосовуються до конкретної нерухомості.

З метою розрахунку податку на нерухоме майно виникає визначення площі нерухомості. Для розрахунку податку на нерухоме майно враховується загальна площа житлової та нежитлової нерухомості. Площа визначається за даними Державного реєстру речових прав на нерухоме майно або іншими офіційними документами. Для цього платник фізична особа має своєчасно повідомляти контролюючі органи про зміни у площі нерухомості або зміни

її статусу. Письмова консультація з механізмом розрахунку допоможе правильно визначити площу нерухомості клієнта.

Важливим є розрахунок податкових зобов'язань. Не дивлячись на те, що податкові органи самостійно розраховують платнику площу для нарахування податкових зобов'язань, платник має самостійно розібратися у розрахунку аби завадити виникненню правових та розрахункових неточностей.

Податкові зобов'язання з податку на нерухоме майно визначаються як добуток площі нерухомості та ставки податку. При цьому враховуються можливі податкові пільги та знижки, передбачені законодавством. І саме правовий аналіз ситуації консультантом допоможе правильно розрахувати податкові зобов'язання та уникнути помилок у розрахунках.

Одним із важливих аспектів консультативної роботи спеціаліста у податковій сфері є допомога чи консультація щодо подання платником податку на нерухоме майно податкової декларації до податкового органу за місцем знаходження нерухомості. Декларація подається щорічно до 20 лютого поточного року. Перевірка консультантом заповнених податкових документів платником забезпечить правильне оформлення декларації та своєчасне її подання.

При поданні податкової декларації важливим є терміни (строки) сплати податку на майно. Законодавством визначено, що платник щорічно рівними частинами протягом року сплачує належне податкове зобов'язання. Правовий аналіз податкових документів консультантом допоможе визначити строки сплати податку та забезпечити своєчасне виконання податкових зобов'язань, оскільки, несплата або несвоєчасна сплата податку на нерухоме майно може призвести до нарахування штрафних санкцій та пені.

Значною допомогою платнику податків на нерухоме майно буде консультація з надання правової допомоги у підготовці матеріалів до перевірок та забезпечення правильного оформлення податкових документів.

А оскільки це можуть бути документальні, фактичні або камеральні перевірки, то звичайно, своєчасно підготовлена документація забезпечить платнику підготуватися до таких перевірок.

Правова допомога у разі незгоди з рішенням податкового органу щодо нарахування податку на нерухоме майно, платник має право оскаржити це рішення в адміністративному або судовому порядку. І саме консультація допоможе підготувати необхідні документи для оскарження, а безпосереднє представлення інтересів платника забезпечить ефективний захист прав платника.

Ще одним аспектом податкового консультування є допомога платнику правильно оцінити ризики та визначити можливі наслідки для платника щодо несплата податку на нерухоме майно, подання недостовірних даних або інші порушення податкового законодавства, які можуть призвести до нарахування штрафних санкцій.

Отже, спираючись на порядок застосування норм приватного права, податковий консультант має значно більші можливості у наданні послуг платнику. Тому, юридичний супровід податку на нерухоме майно забезпечує комплексний підхід до вирішення правових питань, пов'язаних з нарахуванням та сплатою податку. При цьому консультант допоможе визначити всі можливі ризики та знайти оптимальні шляхи їх мінімізації.

Поряд з цим, перевірка документів податковим консультантом забезпечить їх правильне оформлення та відповідність вимогам законодавства, а юридичний супровід допомагає знизити ризики виникнення правових конфліктів, штрафних санкцій та інших проблем, що можуть негативно вплинути на платника.

Таким чином, аналіз та оцінка практика здійснення податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб показав, що організаційно-правові умови проведення роз'яснення щодо застосування норм податкового законодавства в найбільшій мірі здійснюються ДПС України на актуалізованому інформаційно-довідковому ресурсі «ЗІР», де в

режимі онлайн-послуг можна отримати як індивідуальну так і письмову консультації та роз'яснення. Поряд з цим у сфері послуг з податкового консультування на консалтинговому ринку діють компанії, що надають більш широкий спектр послуг, який включає повне супроводження платника податків з майнового оподаткування: від реєстрації майна та ідентифікації фізичної особи в органах ДПС до реалізації (ліквідації) його майнових прав, а також представлення та захист його інтересів у судових справах.

2.2. Оцінка тенденцій розвитку податкового консультування майнового оподаткування фізичних осіб

Майнові податки є одним із головних елементів системи формування доходів місцевих бюджетів, оскільки, база оподаткування нерухомого майна є іммобільною, а це суттєво ускладнює можливості власників для ухилення від сплати податків. Крім того, планування надходжень від податків на майно є значно легшим і надійнішим, а це забезпечує бюджети органів місцевого самоврядування надійним і стабільним джерелом доходів.

Тому, з метою аналізу розвитку податкового консультування з майнового оподаткування, розглянемо значимість надходжень майнових податків. З цією метою скористаємося дослідженнями цього питання авторів Швабія К., Богдан Т., Джус М., Кошук Т., Новицької Н., Пасічного М., інші [18].

За розрахунками цих авторів, як свідчать дані наведені на рис. 2.7 частка місцевих податків і зборів і зборів (далі - МПЗ) не перевищує 2 %, а частка майнових податків (далі - ПнМ) - 1 % у структурі валового внутрішнього продукту (далі - ВВП)[15].

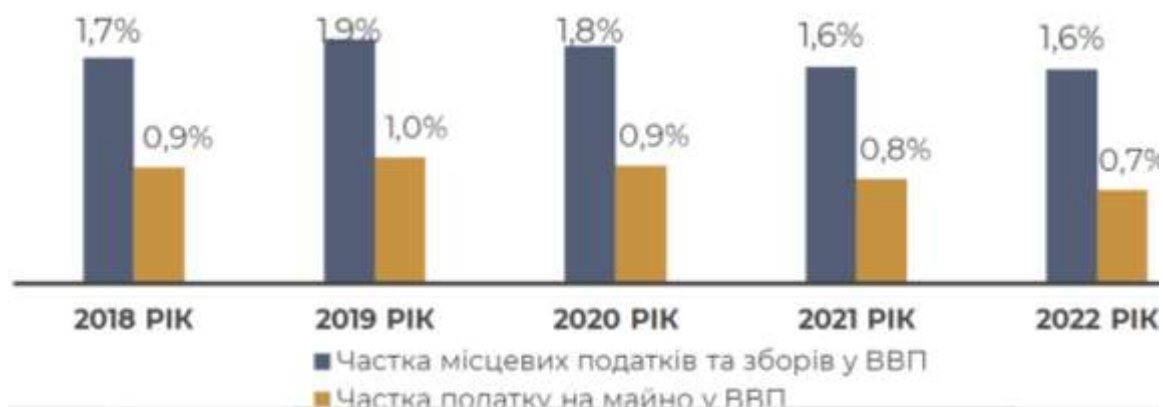

Рис. 2.7. Частка місцевих податків та зборів, податку на майно у ВВП, %

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> та Державного веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/analytics> [18].

Як відомо, склад майнових податків включає три основних податки, які мають значний вплив на надходження місцевих бюджетів. Тому варто дослідити їх склад, оскільки, саме від організаційно-правової та консультативно-роз'яснювальної діяльності ОМС та здійснення податкового консультування залежить ефективність їх справляння.

Рис. 2.8. Складові податку на майно

Джерело: складено авторами за даними Державного веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/analytics> [18].

Як свідчать дані розрахунків вищевказаних авторів (рис. 2.8), наразі відбувається динамічне зростання надходжень від податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки. Так, за період у впродовж якого здійснювався аналіз, надходження від цього податку зросли майже у 2 рази

Також зросла частка цього податку у структурі місцевих податків і зборів – із 7,0% у 2019 році до 9,1% у 2023. (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Показники надходжень місцевих податків і зборів протягом 2019-2023 років, тис.грн

Показники / звітні періоди	2019		2020		2021		2022		2023	
Плата за землю, всього /%	32 835,6	44,6	31 471,7	41,6	35 263,6	39,2	29 568,4	35,0	34 528,9	34,5
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки /%	4 882,3	7,0	5 758,9	7,6	7 820,8	8,7	7 118,9	8,4	9 140,0	9,1
Транспортний податок /%	276,0	0,4	202,8	0,3	158,4	0,2	103,5	0,12	160,5	0,16
Разом місцеві податки і збори /%	73 575,2	100	75 686,2	100	90 023,3	100	84 305,1	100	100 008,8	100

Ми підтримуємо думку авторів, що, зазначена динаміка може свідчити про значний потенціал податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки та про необхідність подальшої роботи з адміністрування цього податку ОМС, в тому числі і податкового консультування та роз'яснення фізичним особам норм податкового адміністрування та законодавства. Основним у цій роботі є роз'яснення щодо необхідності та процедури реєстрації майна та наповнення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Про ефективність розвитку консультаційно-роз'яснювальної роботи щодо майнових оподаткування ОМС і їх співпраці з податковими органами розглянемо на прикладі Львівської міської адміністрації. Так, на офіційному сайті Львівської міської ради[31] розміщено актуальну інформацію щодо адміністрування майнових податків, які включають основні елементи та механізм сплати майнових податків (рис. 2.9 -2.14).

Рис. 2.9. Механізм оподаткування нежитлової нерухомості у м. Львів[31]

Рис. 2.10 Механізм оподаткування житлової нерухомості у м. Львів[31]

Рис.2.11 Перелік пільг щодо оподаткування нерухомості у м. Львів (у 2023р.)[31]

Рис. 2.12. Механізм оподаткування транспортних засобів у м. Львів[31]

Ставки на 2023 рік земельного податку (відповідно до ухвали ЛМР від 30.06.2022 № 2147)						
Земельний податок	Вид цільового призн. (код)	Найменування	Ставка податку (% нормативної грошової оцінки)			
			Проведено грошову оцінку		Не проведено грошову оцінку	
			Юр.особи	Фіз.особи	Юр.особи	Фіз.особи
	01	Землі сільськогосподарського призначення	1,0	1,0	2,0	2,0
	02	Землі житлової та громадської забудови	0,1 - 3,0	0,1 - 3,0	0,2 - 5,0	0,2 - 5,0
	03	Землі громадської забудови	0,1 - 3,0	0,1 - 3,0	0,1 - 5,0	0,1 - 5,0
	04	Землі природного – заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення	0,1	0,1	0,1	0,1
	05	Землі іншого природоохоронного призначення	0,1 - 1,0	0,1 - 1,0	0,1 - 2,0	0,1 - 2,0
	06	Землі оздоровчого призначення	1,0 - 3,0	1,0 - 3,0	2,0 - 5,0	2,0 - 5,0
	07	Землі рекреаційного призначення	1,0 - 3,0	1,0 - 3,0	2,0 - 5,0	2,0 - 5,0
	08	Землі історико-культурного призначення	0,1 - 1,0	0,1 - 1,0	0,1 - 2,0	0,1 - 2,0
	09	Землі лісгосподарського призначення	0,1	0,1	0,1	0,1
	10	Землі водного фонду	1,0 - 1,5	1,0 - 1,5	2,0 - 3,0	2,0 - 3,0
	11	Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	1,0 - 2,0	1,0 - 2,0	2,0	2,0
	12	Земельні ділянки транспорту	0,1 - 3,0	0,1 - 3,0	0,6 - 5,0	0,6 - 5,0
	13	Земельні ділянки зв'язку	0,1 - 3,0	0,1 - 3,0	0,1 - 5,0	0,1 - 5,0
	14	Земельні ділянки енергетики	1,0	1,0	2,0	2,0
	15	Земельні ділянки оборони	0,1	0,1	0,1	0,1
	16	Землі резервного фонду	1,0	1,0	2,0	2,0

Рис.2.13 Ставки земельного податку у м. Львів[31]

Підтримка фізичних та юридичних осіб при встановленні місцевих податків та зборів

Звільнено від сплати місцевих податків на 2022:

- ✓ 21 СПД, власність яких постраждала внаслідок війни – від сплати податку на нерухоме майно та плати за землю.
- ✓ 7 СПД критичної інфраструктури та підприємств військово-промислового комплексу – від сплати земельного податку
- ✓ 7 СПД релігійних громад, благодійних організацій – від сплати орендної плати за землю

Прийнято ряд важливих рішень ЛМР про встановлення ставок місцевих податків та зборів на 2023:

- ✓ Податок на нерухоме майно:
 - зменшено ставки податку
 - доповнено перелік пільгової категорії групи платників
- ✓ Земельний податок:
 - оновлено види цільового призначення земельних ділянок
 - ставки за всіма видами цільового призначення земель – не підвищені
- ✓ Єдиний податок, Туристичний збір:
 - на території Львівської МТГ встановлено ставки, які діяли на території міста Львова у попередні роки

Львівська міська рада

Рис. 2.14 Основні преференції з майнового оподаткування та інших місцевих податків і зборів у м. Львів[31]

Як видно із наведених даних, у м. Львів інформативно-роз'яснювальна робота у обізнаності громадян з майновими податками знаходиться на досить високому рівні, що сприяє підвищенню виконання податкових зобов'язань платниками податків та рівню його реєстрації.

Наразі, з метою вирішення проблем щодо вдосконалення адміністрування місцевих податків і зборів та процесів фіскальної децентралізації і більш ефективної залученості ОМС до цих процесів розроблено декілька законопроектів[23].

Так, основною метою законопроекту «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів» крім надання можливості ОМС здійснювати повноваження в частині адміністрування місцевих податків і зборів для підвищення рівня та посилення платіжної дисципліни платників податків визначено ще й зобов'язання щодо «...під час виконання своїх посадових (службових) обов'язків податкову інформацію з інформаційно-комунікаційних систем та інших джерел, отриману в порядку та спосіб, визначений Податковим кодексом; забезпечення надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень про сплату місцевих податків та зборів...»[24].

Ще одним законопроектом «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення системи оподаткування місцевих податків і зборів в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки» 2022 року (реєстр. №8317 від 29.12.2022)[25] передбачається «...запровадження оціночної вартості об'єктів нерухомості для визначення бази оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та встановити базою оподаткування оціночну вартість об'єкта житлової (нежитлової) нерухомості а розмір податку визначати у розмірах, що не перевищує 0,2% - для житлової нерухомості та 0,3% - для нежитлової нерухомості від бази оподаткування...»[25].

В контексті важливості майнового оподаткування ще одним законопроектом «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно» (реєстр. №11067 від 08.03.2024) пропонується ціла низка змін, метою

яких є збільшення наповнюваності бюджетів громад, зменшення видатків держави на адміністрування податку на майно, сприяння продовженню реформи децентралізації, тощо[26].

Таким чином, передбачені зміни законодавства висувають на перший план консультативну допомогу з роз'яснювальної роботи платникам податків нововведень до ПКУ щодо майнового оподаткування, податкового консультування в питаннях розрахунку бази оподаткування, розміру податкового зобов'язання, реєстрації права власності, визначення оціночної вартості майна тощо.

Беручи до уваги динаміку звернень платників до інформаційно-довідкового ресурсу ДПС (рис. 2.15), можна зазначити, що консультаційно-роз'яснювальна робота буде й надалі актуалізуватися та забезпечуватиме платників податків оновленою інформацією.

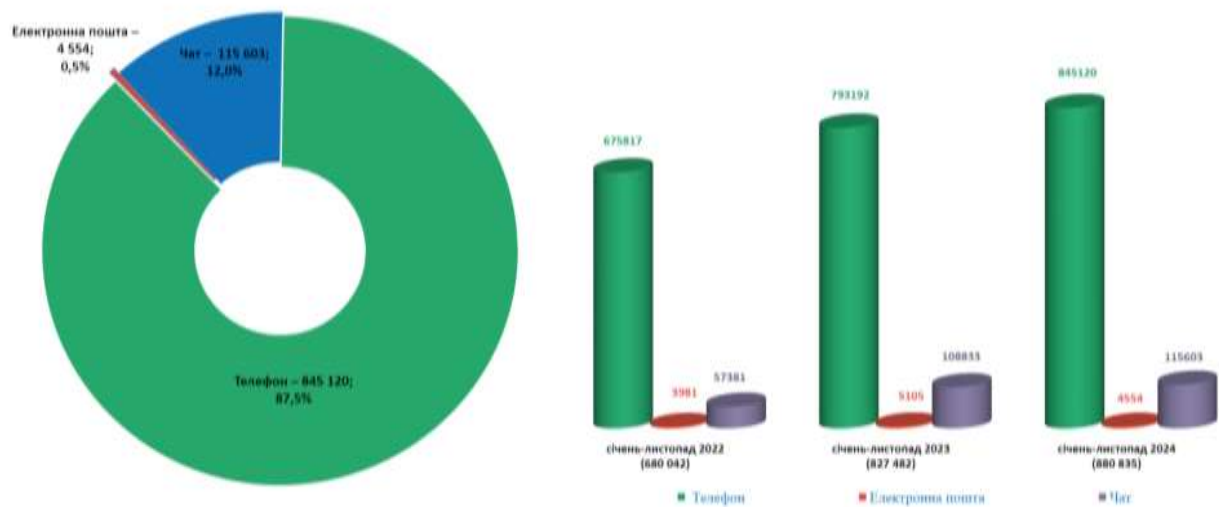

Рис. 2.15 Динаміка звернень прийнятих контакт-центром ДПС України (січень-листопад 2022-2024рр)

Джерело: статистичні дані ДПС України. URL: <https://tax.gov.ua> [15]

На рисунку 2.15 в динаміці зображено кількість звернень до контакт-центру ДПС за різною формою і видом звернень громадян і платників податків. Найбільша кількість, як видно, клієнтів зверталосся до гарячої лінії та за телефонним довідником. Це визначається, перш за все, тим, що у

телефонному довіднику зосереджені не лише автоматичні питання-відповіді а й спілкування в режимі онлайн з фахівцем, у якого можна отримати «живе» спілкування з інтерпретацією того чи іншого проблемного питання.

Також, зростає і кількість спілкування в чатах. Це також підтверджує факт того, що фізична особа чи то вже платник податків у спілкуванні з фахівцем, навіть у чаті, може отримати більш детальну відповідь на питання, ніж просто роз'яснення тієї чи іншої норми статті закону.

Якщо проаналізувати дані рисунку 2.16, можна зазначити, що роботою з надання консультаційно-роз'яснювальних послуг контакт-центру ДПС задоволені більше ніж 95% респондентів.

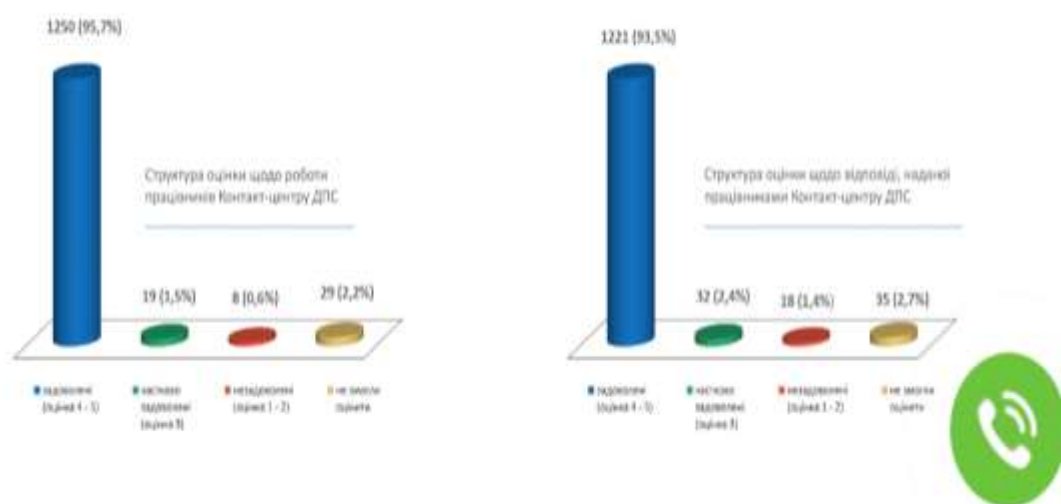

Рис. 2.16 Опитування абонентів контакт-центру ДПС щодо якості інформаційно-довідкових послуг у 2024р. (станом на 01.12.2024р.)

Джерело: статистичні дані ДПС України. URL: <https://tax.gov.ua> [15]

Також, більше 93% респондентів задоволені саме відповідями фахівців. Це свідчить про високий кваліфікаційний рівень фахівців податкових органів. Поряд з цим, це свідчить також про якість консультаційно-роз'яснювальних послуг, що розміщені на інформаційному порталі податкових органів.

Про довіру до податкових органів та налагодження дійсно партнерських відносин платників податків та фіскальних органів, якість інформаційно-довідкових матеріалів можна судити з рисунку 2.17.

1. Рівень сервісу протягом 30 секунд – 46,01%, загальний рівень сервісу – 78,30%.
2. Загальна кількість вхідних дзвінків – 1 079,3 тис.
3. Кількість вхідних дзвінків, на які відповів працівник Контакт-центру – 845,1 тис.
4. Кількість вхідних дзвінків, на які відповів працівник, час від початку дзвінка до відповіді працівника перевищує 360 секунд – 76,7 тис.
5. Відсоток перенаправлених дзвінків – 14,11%.
6. Відсоток втрачених дзвінків – 14,47%.
7. Середній час від початку дзвінка до відповіді працівника Контакт-центру – 00:01:43.
8. Середній час у черзі дзвінків – 00:02:42.
9. Середній час очікування у випадках, коли абонент не дочекався відповіді працівника Контакт-центру – 00:02:02.
10. Максимальний час від моменту потрапляння дзвінка в чергу до відповіді працівника Контакт-центру – 00:10:53.
11. Середній час обробки дзвінка працівником Контакт-центру – 00:03:07.
12. Середня кількість дзвінків, оброблених одним працівником Контакт-центру (за день) – 79.
13. Кількість скарг на роботу працівників Контакт-центру – 10.
14. Відсоток підтверджених скарг на роботу працівників Контакт-центру – 2 (20%).
15. Відгуки клієнтів за результатами опитування/анкетування (телефоном – 90% задоволених, чатом – 94% задоволених).

Рис. 2.17 Показники якості за якими оцінюється робота контакт-центру ДПС за січень листопад 2024 р.

Джерело: статистичні дані ДПС України. URL: <https://tax.gov.ua> [15]

Як свідчать статистичні дані опитування клієнтів щодо наповнення законодавчими матеріалами, видами та формами відповідей на інформаційному ресурсі ДПС, якістю та швидкістю отримання відповіді на запитання, слід зазначити наступне. Як свідчать відповіді платників податків щодо рівня сервісу, то загалом очікування відповіді протягом 30 сек. складало 46% із майже 79% очікувань відповіді. Середній час від дзвінка до отримання відповіді складав приблизно 1.5 хв., а середній час у черзі дзвінка складав майже 3 хв. Це говорить, з одного боку, про значне навантаження на надавачів послуг, а з іншого, також і про високий рівень довіри до фахівців і рівень сервісного обслуговування платників. проте, і відсоток скарг на роботу контакт-центру також є значним – 20% респондентів незадоволені роботою спеціалістів контакт-центру.

Таким чином, як свідчить аналіз і оцінка розвитку податкового консультування в цілому, так і з майнового оподаткування фізичних осіб напряду залежать від нормативно-правових нововведень до ПКУ та інших нормативних документів, що регулюють питання майнових податків, так і від

організаційно-функціональних дій ОМС щодо ефективного адміністрування місцевих податків і зборів, в т.ч. і майнових податків.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ІЗ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

3.1. Основні проблемні аспекти здійснення податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб

З метою побудови ефективного податкового консультування щодо системи майнового оподаткування, необхідно зрозуміти, що система оподаткування майна має, перш за все, ґрунтуватися на усвідомленні фіскальної значимості майнових податків у формуванні доходної частини бюджетів ОТГ, що вимагає удосконалення їх складу та елементів, механізмів вилучення, їх встановлення.

Як раніше зазначалося, загальна динаміка надходжень від майнових податків у 2019-2023 рр. характеризується позитивною тенденцією. Проте, не дивлячись на позитивну динаміку, як зазначають цілий ряд дослідників майнових податків, існують певні проблеми, що носять характер нормативно-законодавчого та організаційного рівня.

Так, дослідженнями авторів К. Швабія, Богдан Т., інш., встановлено, що проблемні аспекти оподаткування майна і їх вирішення лежать у площині перегляду методології та нормативно-правової бази[18].

Так, основними причинами є:

- низький рівень ефективності в адмініструванні податку на нерухоме майно, до якого слід віднести неповну чи обмежену інформацію про майно, що призводить до неповного визначення бази оподаткування та встановлення вартості об'єктів оподаткування;

- відсутність спільної бази даних про об'єкти оподаткування, їх характеристики та самих платників;

- встановлення пільг, які в деякій мірі є необґрунтованими і які зменшують базу оподаткування та провокують не пропорційне податкове навантаження для платників податків або фізичних осіб, які цих пільг не мають;

- відповідно до законодавства основні функції щодо адміністрування майнових податків здійснюють центральні органи влади в особі ДПС, а не ОМС, що впливає на обсяги податкових надходжень від майна.

До проблем з майнового оподаткування дослідники В. Пономарьова, О. Артюх відносять ще й відсутність повноцінних відомостей в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та земельному кадастрі прав власності на користування земельними ділянками. Однією із проблем є те, що проведення нормативно-грошової оцінки земель здійснюється платниками цього податку без врахування коефіцієнту її індексації[27].

Отже, із вищезазначеного видно, що у нормативно-організаційному аспекті щодо адміністрування податків на майно є цілий ряд неврегульованих питань, що потребують їх вирішення. Так, відповідно до повноважень податкові органи на центральному рівні мають надавати ОМС інформацію про нарахування та сплату майнових податків платниками, що функціонують на ОТГ. Однак, не завжди ОТГ отримують актуальну інформацію щодо повноти сплати податків на своїй території і це негативно впливає на процес бюджетування податків та виконання місцевих бюджетів. А тому, не всі наявні об'єкти майна підпадають під оподаткування і не відображаються у відповідних державних реєстрах, які є джерелом інформації щодо бази оподаткування. То ж підсумовуючи, можна зазначити, що важливим кроком до збільшення надходжень від майнових податків до місцевих бюджетів є, перш за все, наповнення реєстрів інформацією про такі об'єкти.

А оскільки, Національною стратегією доходів до 2030 року[28] встановлено, що процес адміністрування бюджетоутворюючих податків, в першу чергу ПДФО, для ОТГ повністю знаходиться у повноваженні

податкових органів, то наявна у місцевих органах влади інформація, за законодавством, не може бути підставою для здійснення перевірки фактичного власника чи користувача майна, а саме ОМС.

У даному контексті слід зазначити про необхідність розширення прав ОМС в частині надання їм повноважень щодо адміністрування майнових податків.

Також, необхідно зазначити, що Податковим кодексом України визначено процес адміністрування податків і зборів «як сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом» [4].

Проте, система адміністрування має бути зручною не лише для контролюючих органів і ОМС, але і для платників податків. Вона має убезпечуватиме їх від бюрократичних процедур враховуючи можливий розподіл сфер відповідальності між різними рівнями контролюючих органів. Тобто, якщо суб'єкт господарювання, що є одночасно платником земельного податку (орендної плати за землю) і інших податків (ПДВ, ПДФО чи податку на прибуток підприємства тощо), він не повинен бути переобтяжений зайвими податковими процедурами зважаючи на те, що адміністрування цих платежів належить до компетенції різних контролюючих органів - ОМС та ДПС.

Отже, зважаючи, що адміністрування податків - це комплексний та багатофункціональний процес у податковій сфері, він потребує чіткого дотримання законодавчих процедур та взаємодії відповідних структур, фахової підготовки спеціалістів, актуалізованих програмних продуктів, а також, що не маловажно, забезпечення консультаційно-роз'яснювальної

роботи серед платників податків. Особливо це стосується фізичних осіб - власників майна.

Така робота має стосуватися нагальних проблем щодо роз'яснення, допомоги та консультації щодо набуття майнових прав згідно Цивільного кодексу України, права володіння майном, права розпорядження майновою власністю, права користування майном. Також немаловажним є внесення даних про право власності до Державного реєстру прав на нерухоме майно. Ця важлива юридична процедура, значущість і вчасність якої громадяни часто недооцінюють. В цьому аспекті громадянин має знати хто реєструє нерухоме майно в Україні та порядок проведення реєстрації прав власності, які потрібно документи для реєстрації права власності на нерухомість тощо.

В контексті нашого дослідження, важливим у податковому консультуванні є роз'яснення про нормативно-правові засади щодо системи оподаткування майна та операцій з нерухомістю як то: проведення операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомості між фізичними особами і що сторони повинні сплачувати податки відповідно до порядку оподаткування операцій з продажу об'єктів нерухомого майна та військового збору, які встановлені ПКУ.

Немаловажним є і інформація для громадян щодо хто є платниками податків і ставок оподаткування, коли та як власникам нерухомого майна нараховується податок, ким встановлюються та в залежності від якого місця та типу нерухомості, у якому розмірі та в які терміни та яка база оподаткування, а також про майно, яке не оподатковується та пільги щодо власного майна та інші норми податкового законодавства.

Тому, враховуючи вищезазначене, податкове консультування також потребує певного вдосконалення як в організаційному, так і у нормативно-правовому аспекті, оскільки робота податкового консультанта, напрямую пов'язана із ефективністю адміністрування податків.

3.2. Напрями вдосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб

Як відомо, в Україні розвиток податкового консультування пов'язують із мінливістю і певною неоднозначністю трактування норм податкового законодавства. Тому, як для бізнесу, так і для фізичних осіб і громадян, в таких обставинах нелегко самостійно спрогнозувати податкову стратегію планування прибутків та доходів, дії, пов'язані із рухом майна та нерухомістю тощо. Тому, громадяни та платники податків звертаються за допомогою з роз'яснення та консультування щодо податкових новацій.

Для допомоги стосовно практичного використання конкретної статті ПКУ з питань адміністрування та сплати податків чи зборів вони звертаються до податкового органу, а для допомоги у конкретній ситуації конкретний платник податків - до незалежного податкового консультанта, які у вітчизняній практиці представлені аудиторськими компаніями, бухгалтерськими та аудиторськими фірмами (надають окремі послуги по сумісництву з основною діяльністю), юридичними компаніями (представляють інтереси клієнта в судових справах з питань податкової сфери), фінансових консультантів (представники міжнародних компаній, що пропонують широкий комплекс послуг).

Не дивлячись на те, що послуги у податковій сфері надаються на засадах публічного та приватного права, предметом і об'єктом діяльності для обох галузей права є роз'яснення та консультування у податковій сфері. А тому і недоліки організаційно-правового характеру та управління у цій сфері, також представляються однаковими.

Як зазначалося вище, діяльність з податкового консультування, напряму пов'язана із ефективністю адміністрування податків, і особливо майнових, то ж вирішення даної проблеми, перш за все, знаходиться у площині:

- формування податкової культури, яка починається із масово-роз'яснювальної роботи органів ДПС у суспільстві щодо податкової

грамотності, необхідністю та своєчасністю подання декларацій щодо майнового стану з належним їх оформленням, підвищення контролю за правильністю їх заповнення;

- формування ОМС абсолютної інформації щодо об'єктів нерухомого майна та актуалізація Державного реєстру щодо об'єктів нерухомості;

- проведення інвентаризації всіх земельних ділянок та формування бази земельних ділянок з встановленням місця їх розташування, їх меж, розмірів, встановленням кількісних і якісних характеристик цих земель, визначення, їх правового статусу, і особливо виявлення земель, які не використовуються або використовуються нераціонально і не за цільовим призначенням, реєстрація земельних ділянок у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно;

- вчасне здійснення нормативно-грошової оцінки земель та актуальне ведення державного земельного кадастру;

- актуалізація пільг для окремих категорій громадян щодо майна, а також без правомірного їх використання, оскільки, несвоєчасний їх перегляд призводить до вагомих втрат місцевих бюджетів;

- розширення об'єкту та бази оподаткування транспортним податком;

- використання сучасних цифрових технологій і продуктів для управління майном територіальної громади та поліпшення контролю за об'єктами оподаткування, за нарахуванням і сплатою майнових податків;

- підвищення ефективності адміністрування податків ОМС на основі покращання якості верифікації фізичного виміру баз оподаткування майна та ідентифікації її належності платникам податків.

Як раніше ми відмічали, організаційна та нормативно-правова діяльність з податкового консультування також потребує вдосконалення, оскільки, робота податкового консультанта, напряму пов'язана із ефективністю адміністрування податків.

То ж з метою розвитку інституту податкового консультування та побудови ефективної системи діяльності податкового консультанта в рамках публічного та приватного права необхідно розробити ряд системних заходів.

Перш за все, необхідне доопрацювання та актуалізація проекту Закону України «Про податкове консультування в Україні». Прийняття цього закону має визначити чіткий та стабільний базис для організації у правовому полі діяльності податкових консультантів. Його запровадження стало б логічним затвердження правового статусу податкового консультанта, оскільки, де-юре такий вид діяльності визначений КВЕД України, а де-факто – законодавчого підґрунтя ця діяльність немає.

Відповідно до цього виникає необхідність підготовки сертифікованих фахівців у цій сфері, налагодження обліку і контролю виданих сертифікатів і ліцензійних дозволів щодо діяльності у сфері надання послуг з податкового консультування.

Поряд з цим, як наголошують дослідники процесів розвитку податкового консультування в Україні, на законодавчому рівні необхідно передбачити повноваження професійного громадського органу щодо комплексного управління діяльністю податкових консультантів в Україні. В цьому аспекті у вітчизняній практиці де-факто вже працювали такі інституції як Спілка податкових консультантів України та податкові радники Палати податкових консультантів України.

Також заходами для удосконалення розвитку податкового консультування може бути налагодження територіальної взаємодії податкових консультантів не лише з податковими органами, але й з ОМС, особливо щодо майнового оподаткування. Надання послуг може стосуватися допомоги у добровільній реєстрації фізичними особами-власниками нерухомого майна, земельних ділянок, транспортних засобів з метою актуалізації даних державного реєстру та земельного кадастру тощо.

Оскільки, чинним законодавством в недостатній мірі врегульовано питання ефективного контролю за виконанням платниками податків своїх податкових зобов'язань щодо сплати місцевих податків і зборів, а у ПКУ визначено, що функцією державних податкових інспекцій є сервісне обслуговування платників, то одним із ефективних напрямів діяльності

податкових консультантів може бути консультативна допомога у виконанні фізичними особами своїх податкових зобов'язань щодо сплати майнових податків.

Таким чином, основні напрями вдосконалення податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб лежать у площині його організаційно-правового регулювання та ефективній взаємодії податкових консультантів з органами місцевого самоврядування щодо удосконалення адміністрування місцевих податків і зборів.

ВИСНОВКИ

Адміністративно-територіальна реформа та фіскальна децентралізація, що успішно розвиваються в Україні, хоч носять системний характер, але не охоплюють окремих проблемних питань, одними з яких є адміністрування майнових податків та підвищення рівня податкової дисципліни та обізнаності фізичних осіб – власників майна. Зв'язуючою ланкою в цьому процесі є підвищення рівня податкового консультування фізичних осіб з майнового оподаткування. Саме тому, у дипломній роботі на основі теоретично-практичного аналізу зроблено наступні висновки та обґрунтовано напрями удосконалення організаційно-правового регулювання податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб.

Організаційно - правові та інституційні засади щодо становлення, розвитку та діяльності податкового консультування в Україні сформовані у вигляді двох напрямків їх регулювання: на основі дії публічного права і організації надання їх в особі ДПС України та приватного права, суб'єктами якого є установи і організації, що надають консалтингові послуги, в т.ч. і з податкового консультування. Законодавчою основою надання послуг із податкового консультування є ПКУ, інші нормативні документи, що регламентують податкову сферу, а також статутні та договірні документи на право здійснювати таку діяльність.

Практика здійснення податкового консультування із майнового оподаткування фізичних осіб показав, що організаційно-правові умови проведення роз'яснення щодо застосування норм податкового законодавства в найбільшій мірі здійснюються ДПС України на актуалізованому інформаційно-довідковому ресурсі «ЗІР», де в режимі онлайн-послуг можна отримати як індивідуальну так і письмову консультації та роз'яснення. Поряд з цим у сфері послуг з податкового консультування на консалтинговому ринку діють компанії, що надають більш широкий спектр послуг, який включає повне супроводження платника податків з майнового оподаткування: від реєстрації майна та ідентифікації фізичної особи в

органах ДПС до реалізації (ліквідації) його майнових прав, а також представлення та захист його інтересів у судових справах.

Проте, як свідчить аналіз і оцінка розвитку податкового консультування в цілому, так і з майнового оподаткування фізичних осіб, наряду залежать від нормативно-правових нововведень до ПКУ та інших нормативних документів, що регулюють питання майнових податків, так і від організаційно-функціональних дій ОМС щодо ефективного адміністрування місцевих податків і зборів, в т.ч. і майнових податків.

Оскільки, діяльність з податкового консультування, наряду пов'язана із ефективністю адміністрування податків, і особливо майнових, то ж вирішення даної проблеми, знаходиться, перш за все, у формуванні податкової культури, яка починається із масово - роз'яснювальної роботи органів ДПС у суспільстві щодо податкової грамотності, необхідності та своєчасності подання декларацій щодо майнового стану з належним їх оформленням, підвищення контролю за правильністю їх заповнення та, що особливо важливо у цьому аспекті - використання сучасних цифрових технологій і продуктів для управління майном територіальної громади та поліпшення контролю за об'єктами оподаткування, за нарахуванням і сплатою майнових податків.

Основні напрями вдосконалення податкового консультування з майнового оподаткування фізичних осіб лежать у площині його організаційно-правового регулювання та ефективній взаємодії податкових консультантів з органами місцевого самоврядування щодо удосконалення адміністрування місцевих податків і зборів. Тому, перш за все, з метою розвитку інституту податкового консультування та побудови ефективної системи діяльності податкового консультанта в рамках публічного та приватного права необхідно розробити ряд системних заходів, а саме:

По-перше - необхідне доопрацювання та актуалізація проекту Закону України «Про податкове консультування в Україні». Прийняття цього закону має визначити чіткий та стабільний базис для організації у правовому полі

діяльності податкових консультантів. Його запровадження стало б логічним затвердження правового статусу податкового консультанта, оскільки, де-юре такий вид діяльності визначений КВЕД України, а де-факто - законодавчого підґрунтя ця діяльність немає. Відповідно до цього виникає необхідність підготовки сертифікованих фахівців у цій сфері, налагодження обліку і контролю виданих сертифікатів і ліцензійних дозволів щодо діяльності у сфері надання послуг з податкового консультування.

По-друге - на законодавчому рівні необхідно передбачити повноваження професійного громадського органу щодо комплексного управління діяльністю податкових консультантів в Україні. В цьому аспекті у вітчизняній практиці де-факто вже працювали такі інституції як Спілка податкових консультантів України та податкові радники Палати податкових консультантів України.

По-третє - з метою удосконалення розвитку податкового консультування необхідне налагодження територіальної взаємодії податкових консультантів не лише з податковими органами, але й з ОМС, особливо щодо майнового оподаткування. Надання послуг може стосуватися допомоги у добровільній реєстрації фізичними особами-власниками нерухомого майна, земельних ділянок, транспортних засобів з метою актуалізації даних державного реєстру та земельного кадастру тощо.

Оскільки, чинним законодавством в недостатній мірі врегульовано питання ефективного контролю за виконанням платниками податків своїх податкових зобов'язань щодо сплати місцевих податків і зборів, а у ПКУ визначено, що функцією державних податкових інспекцій є сервісне обслуговування платників, то одним із ефективних напрямів діяльності податкових консультантів може бути консультативна допомога у виконанні фізичними особами своїх податкових зобов'язань щодо сплати майнових податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Закон України «Про місцеве самоврядування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Бюджетний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
4. Податковий кодекс України URL: <https://tax.gov.ua/nk/>
5. Станкус Т., Крот Ю. Місцеві податки і збори: навч. посіб. Харків: Фактор, 2017. 80 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/29/2017-03-Miiscevii_podatkii_ii_zborii_DESPRO.pdf
6. Ярема Я.Р., Гнатенко О.Г. Проблеми майнового оподаткування в Україні «Молодий вчений» № 11 (75), 2019 р. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1554>
7. Сідельникова Л.П., Костіна Н.М. Податкова система : навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2013. 579 с. URL: http://www.datamining.zntu.edu.ua/book_info.pl?id=233872
8. Малініна Н.М. Особливості побудови системи майнового оподаткування в Україні. Інноваційна економіка. 2013. № 2. С. 309–313. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_2_69
9. Попадюк Н. Податок на нерухомість: реалії та перспективи. URL: <http://www.justinian.com.ua/article>
10. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
11. Господарський кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
12. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 12.09.2019 №79-IX із змінами і доповненнями від 21.05.2024 №3720 – IX: URL: ips.ligazakon.net
13. Проект Закону України «Про податкове консультування в Україні» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF24900A>
14. Вдовічена Л.І., Методоогія податкової консультації в аспекті діяльності теорії правозастосування. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство» с.156-162 URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264945>
15. Офіційний сайт ДПС України URL: <https://tax.gov.ua/nk/>
16. Офіційний сайт Співки податкових консультантів України . URL: <http://www.taxadvisers.org.ua>
17. І.Безпалько. Теоретико-методичні засади податкового консультування в Україні. URL: <http://www.taxadvisers.org.ua>
18. Діагностика системи місцевого оподаткування України, Аналітичний звіт. Швабій К., Богдан Т. та інш. URL: <https://openbudget.gov.ua/analytics>

19. Закон України «Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
20. Закон України «Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень» постанова Кабінету Міністерства України № 1127 від 25 грудня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF>
21. Земельний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
22. ТОВ «Юридичний маркетплейс Консультант» Юридичний маркетплейс Консультант. URL: <https://consultant.net.ua/>
23. Я. Казюк, В. Венцель Адміністрування місцевих податків і зборів органами місцевого самоврядування: поточний стан та проблеми URL: <https://decentralization.ua/news/18432>
24. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів» URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/43803>
25. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення системи оподаткування місцевих податків і зборів в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки» 2022 року (реєстр. №8317 від 29.12.2022) URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/43803>
26. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно» (реєстр. №11067 від 08.03.2024) URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/43803>
27. Ponomaryova, V. & Artyukh, O. (2022) Modern problems of property taxation: national and international dimensions. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 27, no. 2, pp. 161-168. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22pvsimv.pdf>
28. Національна стратегія доходів до 2030 року URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy%202030.pdf>
29. Державний кадастр майна URL: <https://e.land.gov.ua/>
30. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>
31. Офіційний сайт Львівської міської ради URL: <https://city-adm.lviv.ua/>

